

"Всяческая сволочь!"

Клим Поліщук

(З весняної хроніки 1918 року)

У Києві відбувався з'їзд хліборобів-землевласників, а під Києвом, між старими вербами на березі Дніпра, злякано кричали ворони... На Софійській площі журливо відбував свою скучну повинність залізний Богдан і, тикаючи в бік Москви своєю залізною булавою, думав гетьманську думу: "Що ж, проголошувались тут "універсали", так чому ж не проголошуватись і "грамотам"...

...І "грамота" була проголошена...

Гаразд почували себе панове офіцери московської армії з українськими значками на кашкетах. Вони цілими юрбами тинялися по вулицях міста і гострили зуби на "большевицкую Центральную Радугу"... А становище бідолашної Центральної Ради, як кажуть житомиряни, було "гірше губернаторського"... Ще б пак! Подумайте тільки, що так вас весь час лаяли "буржуем", а потім взяли, отак з доброго дива, назвали "большевиком"?! Я думаю, що ви тоді не тільки за плечі Січових стрільців заховалися б, але аж до "Франсуа" в окрему кімнату запакувалися б...

Отож, як було проголошено "грамоту", то деякі мудрі політики з Центральної Ради так і зробили.—Як видно, то інакше нічого було робити...

Трохи інакше почував себе дядько Антін, що служив сторожем при редакції газети "Селянська Доля". Був він справжній селянин і справжній розум мав. Замість того, щоб хвилюватись за земельку, він цілими годинами просиджував у редакційній прийомній і лічив на своїх пальцях, скільки саме тисяч десятин має "хлібороб" Терещенко та "хлібороб" Кочубей?.. На його думку, виходило так, що раз вже відокремились від царства московського, так можна відокремитись і від гетьманства хліборобського й утворити свою власну селянську республіку. — Бідний! Що б то він ще міг порадити, якби так знав історію Риму!..

Треба було бачити його священне обурення, коли в помешкання редакції "Селянська Доля" вломилися "галіфе" і стали здійсмати гармидер!.. Спершу всього вони поперевертали все в столах співробітників, а потім урочисто засіли за редакторським столом і випили за "єдиную і неделімую", після чого помешкання редакції вважалося реквізованим, а газета припиненою.

— "Ач, які жандари! — бубнів сам до себе Антін. — Українські національні значки носять, а за "єдиную і неделімую" чарку п'ють!.. Хоч би вже дізнатись, що воно за люди такі, так, може, легше на серці стало б!"...

"Галіфе" пили принесену з собою горілку і на бідолашного Антона не звертали ніякої уваги. А Антін сидів і придумував, як би так підсунутись до них ближче, щоб довідатися, чого вони прийшли сюди? Довго думав свої думи, а далі встав і рішуче підійшов до них.

Побачивши його в дверях, півп'яні "галіфе" закричали:

— Ти что ето без доклада лезеш? Кто ти такой?

— Я... той... сторож редакції...

— Іш какой сторож нашолся! А где лідахтор і сіклітарь?

— Вони в такий час не ходять!.. Ніч же тепер...

— Ну, канешно, что для вас теперіча настоящая ноченька... Тето нам пайнятно, а вот ти чево сюда влез?!.

— Та... я... з докладом.

— Ну, гаварі!

— Якщо дозволите, так у мене п'ять пляшок самогоночки... Позавчора з села привіз... Гарна самогоночка...

— А, вот как! Ми должны ліквізувати!

— Ні, ви її не зареквізуєте, бо не знайдете! Справа в тому, що я її заховав в таке місце, що й сам чорт не знайде. Але для вас, як для гостей і добрих людей, я охоче принесу сам при виконанні одної умови.

— Какой такой умови?

— Коли ви мені дасте слово честі, що заберетеся звідси і запрягнетеся, що ви дійсні українці.

— Харашо. Ми тето можем.

— Так згода, значить?

— Тащі самогон і дело.

Через деякий час повернувся Антін і приніс свій самогон. Окрім того він роздобув ковбаси і огірків. "Галіфе" повеселішали і подобрішали. Пили повними шклянками і говорили: "Ми разі настоящімі хахламі бить не можем? Вот могли крічать "слава", "хай живе" і прочія разності?!.

Антін чаркував разом із ними, але з його голови ніяк не зникала думка випитати в них, що вони за люди і що мають робити далі? Подумавши трохи, він сказав:

— А знаєте що! Та ж ви мені ще й досі не запрягніся, що ви справжні українці!

— А разі етаво і так не відать, что лі?! Посмотри тільки на картуз і січас увідіш, что ето такое!

— Тау вас той... значок український, але ви самі що таке? Москалики якісь, не що інше...

— Ну, а ти разі не бивал в Москве? Вот тето город. Одних церков сорок сороков. А что ето Київ, ета дрянъ? Тут девкі в баню не ходят, атам ого!..

— То Москва, а це Київ. Навчіться шанувати того, що вас годує,—сказав Антін.

— Ну, нет! Чтоби прісягу делать на настоящаво хахла, так нужно бить настоящим дураком! В нас есть матушка Волга, а на Волге утьос і всьо такое прочее... Ех, пой і веселісь, када время настало!..

Антін був напідпитку. Розмахуючи руками, він щось говорив: "Ага! Так ви республіки не визнаєте?! Так ви, значиться, буржу— азаіконтр..."

Закінчити йому не вдалося, бо десять цупких рук потяглося до нього і схопили його...

— Я ще вам віддячу колись! — встиг крикнути він.

Глухі важкі удари кулаків наповнили помешкання редакції "Селянська Доля"...

* * *

Через тиждень коло "Охоронного Відділу", де була редакція "Селянської Долі", блукала якась сільська молодиця і шукала свого чоловіка, який служив сторожем редакції. Скрізь ходила, питала, шукала, але його й слід пропав...

Безнадійно пішла до святої Софії помолитися. На площі, проти залізного Богдана, зупинилася. Довго дивилася на його баского коня і залізну шапку, а потім промовила:

— Ще й цей залізний бовван тут стоїть...

Не скінчила. Сіла на пішохід і заплакала.

Повз неї проходили "галіфе" і незадоволено говорили:

— Всяческая сволочь проходу не дают!..

м. Київ,

1918 р., 10 травня